

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma 2024–27

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=a1ac5f39-36ec-4082-8314-593d90701db4>

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/27297/2023

1. Johdanto, sekä muut yleiset huomiot

Pelastakaa Lapset kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen tasa-arvo-ohjelman (2024–2027) luonnokseen. Tarkastelemme luonnosta lapsenoikeusnäkökulmasta pyrkien varmistamaan, että se täyttää YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen ja muiden lapsia koskevin ihmisoikeussopimusten velvoitteet lasten tasa-arvon edistämiseksi.

Pidämme tärkeänä, että ohjelmaluonnoksessa korostetaan tasa-arvolain mukaisesti laajassa mielessä sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun liittyvän syrjinnän poistamista.

Moninaisuudesta jää kuitenkin luonnoksessa syvätasoisesti huomioimatta monien haavoittavassa asemassa olevien lapsiryhmien tilanne. YK:n lapsen oikeuksien komitea kehotti kesäkuussa 2023 Suomelle antamissaan päätelmissä kiinnittämään kiireellisesti huomiota perheestään erillään elävien lasten tilanteeseen, vammaisiin lapsiin sekä turvapaikanhakija-, pakolais- ja maahanmuuttajalapsiin. Komitea on myös syvästi huolestunut lesbo-, homo-, bi-, trans- ja intersukupuolisiin lapsiin kohdistuvasta jatkuvasta syrjinnästä ja kiusaamisesta.

Vähemmistöihin ja alkuperäisväestöön kuuluvat lapsiryhmät, kuten romani- ja saamelaislapset on huomioitava toimenpiteiden muodossa. Luonnostekstissä mainitaan monenlaiset haavoittuvat ryhmät, mutta heidän osaltaan ei mainita erillisiä konkreettisia toimenpiteitä.

Yhdenvertaisuuden ja lapsenoikeusperustaisuuden näkökulmasta tulee huomioida myös haastavissa olosuhteissa elävien lasten tilanne; lapset, joiden vanhemmat ovat vankilassa, sijaishuollon piirissä olevat lapset, erilaisissa laitososuhteissa asuvat, pienituloisissa elämäntilanteissa sekä väkivaltaisissa olosuhteissa elävät lapset. Lapsen oikeudet eivät voi täysimääräisesti toteutua ilman, että heistä ensisijaisesti vastuuta kantavien ja huolta pitävien aikuisten tilanteesta huolehditaan.

Pelastakaa Lapset on yhtä mieltä Mannerheimin Lastensuojeluliiton (MLL) kanssa siitä, että tasa-arvo-ohjelmassa tulisi huomioida myös intersukupuoliset sekä muun sukupuoliset lapset ja nuoret YK:n lapsen oikeuksien komitea suositusten mukaisesti. Kannatamme myös MLL:n suositusta, että Agenda2030:n toteutumisen osalta sukupuolten, naisten ja tyttöjen tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta koskevat kansalliset tavoitteet kirjataan tasa-arvo-ohjelmaan.

Pelastakaa Lapset pitää ongelmallisena, että vaikka ohjelmaluonnoksessa mainitaan Suomea velvoittavia ihmisoikeussopimuksia, niitä valvovien ihmisoikeusvalvontaelinten suosituksia ei näkyvästi huomioida ohjelmassa esitettyjen toimenpiteiden perustana.

Hallitusohjelman tavoitteeksi on kirjattu perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelman laatiminen tälle hallituskaudelle. Luonnoksessa todetaan, että tasa-arvo-ohjelma tulee olemaan linjassa perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelman kanssa. Hallitus ei kuitenkaan ole vielä edennyt ohjelman laatimisessa niin, että voisi arvioida, miten nämä kaksi ohjelmaa ovat linjassa keskenään.

2. Sukupuolten tasa-arvon edistäminen koulutuksessa

Suomessa on haasteena se, että maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten koulutuspoluille ohjaamisessa ei pystytä varmistamaan yhdenvertaisuutta eikä ole riittävästi varmuutta tasa-arvoa edistävästä toimista. Tasa-arvo-ohjelman luonnoksesta ei käy riittävästi esille näiden ongelmien olemassaolo sekä miten tähän tullaan konkreettisesti tekemään korjauksia.

Pelastakaa Lapset katsoo lisäksi, että on ristiriitaista, että tasa-arvo-ohjelman luonnoksessa mainitaan tasa-arvolaki ja yhdenvertaisuuslaki, joiden mukaisesti varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen järjestäjillä on velvollisuus edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta ja syrjimättömyyttä sekä puuttua häirintään, mutta tekstissä ei avata, millaisia näitä velvoitteita heikentäviä toimia kuluvalle hallituskaudella on tehty.

Pääministeri Orpon hallitus on esittänyt yhdenvertaisuuslain muuttamista siten, että varhaiskasvatuksen toimipaikkakohtaisista yhdenvertaisuussuunnitelmista luovutaan, mutta tästä ei ole luonnostekstissä mitään mainintaa. Pelastakaa Lapset muistuttaa, ettei yhdenvertaisuustyön edellytysten heikentäminen varhaiskasvatuksessa ei ole lapsen edun mukaista.

Yhdenvertaisuuslain 6 a §:n poisto on ristiriidassa lain tasoisesti Suomessa voimassa olevan YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen neljän yleisperiaatteen kanssa, joita ovat syrjinnän kieltäminen (artikla 2), lapsen etu (artikla 3), lapsen oikeus elämään ja täysipainoiseen kehittymiseen (artikla 6) sekä lapsen mielipiteen huomioon ottaminen (artikla 12). Esitys on myös ristiriidassa YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen artiklan 4 (sopimuksen toimeenpano) ja artiklan 29 (oikeus koulutukseen ihmisoikeuksien kunnioittamiseksi) kanssa.

YK:n lapsen oikeuksien komitea on suosittanut Suomea kiireellisesti pyrkimykseen poistaa lasten syrjintä kaikilta yhteiskunnan aloilta. Yhdenvertaisuuslain muutos ei ole myöskään johdonmukainen hallituksen monien muiden tavoitteiden, kuten kansallisen lapsistrategian toimeenpano-ohjelman, kanssa.

Pelastakaa Lapset kehottaa ottamaan tasa-arvo-ohjelmaluonnoksen kehittämiseksi huomioon YK:n lapsen oikeuksien komitean yleiskommentin numero 7 (2005) - Lapsen oikeuksien täytäntöönpano varhaislapsuudessa; erityisesti kohdan 33 osalta. Komitea suosittelee 29 artiklan ja komitean yleiskommentin nro 1 (2001) pohjalta, että sopimusvaltiot sisällyttäisivät ihmisoikeuskasvatuksen varhaiskasvatukseen. Tällaisen kasvatuksen tulisi olla lapsia osallistavaa ja voimaannuttavaa ja tarjota heille käytännössä mahdollisuudet käyttää oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan heidän kiinnostuksen kohteisiinsa, huolenaiheisiinsa ja kehittyviin valmiuksiinsa mukautetuilla tavoilla.

Yhdenvertaisuuslaista aiotaan myös poistaa velvoite kuulla lapsia ja näiden huoltajia yhdenvertaisuuden edistämistoimenpiteistä. Tällöin ei saavuteta osallistamiseen liittyviä myönteisiä vaikutuksia.

Pelastakaa Lapset on viimeisten vuosien aikana nostanut erityisesti esille sitä, että pienten lasten kuulemista tulee Suomessa edistää ja kehittänyt työkaluja lasten kuulemiseen ikä- ja kehitystasoisesti. Kuntien ammattilaiset ovat yhä kiinnostuneempia, motivoituneempia ja valmiimpia kuulemaan lapsenoikeusperustaisesti pieniäkin lapsia mm. heitä koskevien palvelujen kehittämisessä.

Pelastakaa Lapset katsoo, että yhdenvertaisuussuunnittelun karkaaminen kauemmas lasten arjen ympäristöistä, eli varhaiskasvatuksen yksiköistä, vaarantaa ihmisoikeus- ja yhdenvertaisuuskasvatuksen toteutumisen. Päiväkotikohtainen yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen on konkreettisin, pysyvin ja kustannustehokkain tapa toimia paikallisesti lasten ja lasten kanssa työskentelevien kohtaamaa rasismia, syrjintää ja osattomuuden kokemuksia vastaan.

YK:n lapsen oikeuksien komitea antoi Suomelle kesäkuussa 2023 suosituksia kehittää ihmisoikeuskasvatusta koulutuksen ja varhaiskasvatuksen osalta. Komitea toivoo Suomen tehostavan ihmisoikeuksien ja lapsen oikeuksien sekä yleissopimuksen periaatteiden opettamista koulujen pakollisen opetuksen suunnitelmissa kaikissa koulutusmuodoissa sekä koulutettaessa ja tuettaessa opettajia ja muuta opetusalan ammattihenkilöstöä.

Lisäksi Suomen tulisi kehittää ihmisoikeuskasvatuksen opetusmateriaaleja, joiden avulla edistetään kulttuurienvälistä vuoropuhelua sekä lisätään kunnioitusta ja arvostusta rotujen, kulttuurien ja sukupuolten moninaisuutta sekä muunlaista moninaisuutta kohtaan; ja tehostaa kulttuurien moninaisuuden, vähemmistöjen oikeuksien ja yhdenvertaisuuden opetusta opettajille.

3. Tasa-arvon työelämässä ja työn ja perheen yhteensovittamisen tukeminen

Pelastakaa Lapset kiittää siitä, että hallitus on sitoutunut edistämään lasten oikeuksien toteutumista yhteiskunnan kaikilla sektoreilla ja selvittää mahdollisuuksia parantaa lapsen asemaa perheiden vaikeissa erotilanteissa ja oikeusprosesseissa. Pyydämme siksi, että hallituksessa seurataan, kun YK:n lapsen oikeuksien komitea on laatimassa seuraavaa yleiskommenttiaan, jonka tavoitteena on lasten oikeussuojan huolellisempi turvaaminen.

Pelastakaa Lapset kantaa huolta siitä, että tiettyjen naisvaltaisten alojen matalapalkkaisuuden jatkuessa erityisesti yhden huoltajien perheiden köyhyyttä ei saada katkaistua ja riski ajautua köyhyyteen elinkustannusten nousun ja hallituksen muiden leikkausten takia on todennäköinen.

Pelastakaa Lapset kiittää siitä, että osana STM:n koordinoimaa kansallista lapsistrategiaa toteutetaan kokoava selvitys, jossa kartoitetaan vanhempien eron jälkeisten ja erillään asumisen haasteiden ilmenemismuotoja. Jäämme seuraamaan tämän työn edistymistä.

Hallitus lupaa, että vuoden 2025 alussa voimaan tuleva uudistus tukee maahanmuuttaneiden kotoutumista ja työllistymistä kehittämällä alkuvaiheen kotoutumispalveluita. Hallitus lupaa myös seurata kotoutumislain uudistusten sukupuolivaikutuksia erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien naisten ja miesten osalta (TEM) ja tukea ja hyvinvointialueita edistämään sukupuolten tasa-arvoa kotoutumislain kokonaisuudistuksen toimeenpanossa. (TEM, KEHA). Pelastakaa Lapset pitää näitä toimia tervetulleina ja tunnistaa niillä olevan myönteisiä vaikutuksia lasten hyvinvointiin ja oikeuksien toteutumiseen. Samanaikaisesti hallitus on kuitenkin kaventanut leikkauksilla esimerkiksi kuntien kotoutumistyön edellytyksiä.

4. Sukupuolten tasa-arvoisen osallisuuden ja edustuksen lisääminen

Tasa-arvo-ohjelman luonnoksessa todetaan, että kaikilla tulee olla yhdenvertainen mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa itseään koskevaan päätöksentekoon, nostaa tärkeäksi kokemiaan yhteiskunnallisia asioita yhteiseen päätöksentekoon ja asettua ehdolle vaaleissa. Todetaan myös, että sukupuoli voi vaikuttaa osallisuuden mahdollisuuksiin ja kokemuksiin.

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan lasten kuuluu myös saada ilmaista näkemyksiään ja tulla kuulluiksi heitä koskevissa asioissa. Tasa-arvo-ohjelman luonnoksesta jää puuttumaan lasten osallisuuden vahvistamisen tavoitteet, joita painotetaan Kansallisessa lapsistrategiassa. Pelastakaa Lapset toivoo, että kun ohjelmassa asetetaan tavoitteita sukupuolten tasa-arvoisen osallistumisen edistämiseksi, myös lasten tasa-arvoisen osallistumisen osalta tuodaan tavoitteet näkyville. On esimerkiksi tarpeellista arvioida, otetaanko palvelujärjestelmässä lasten osalta sukupuolten tasa-arvonäkökulmia riittävästi huomioon.

5. Naisiin kohdistuva-, lähisuhde sekä muu väkivalta

Pelastakaa Lapset on tyytyväinen, että hallitusohjelmassa ja valtioneuvoston tiedonannossa on asetettu tavoitteeksi Et ole yksin -toiminnan vakinaistaminen ja laajentaminen. Olemme myös tyytyväisiä siihen, että Suomen Urheilun eettisten asioiden neuvottelukunta (SUEK) on tällä hallituskaudella keskittymässä erityisesti lasten turvallisuuden varmistamiseen urheilussa. Tämän työn tunnistaminen tasa-arvo-ohjelmassa voisi olla tarpeellista, jotta voidaan varmistaa jatkossa myös sukupuolten tasa-arvoon liittyviä toimenpiteitä ja kehittää monipuolisia työkaluja turvallisuuden takaamiseksi urheilun lajiliitoissa.

Ohjelmaluonnoksessa tunnustetaan, että naisiin kohdistuva väkivalta on Suomessa merkittävä ongelma, joka loukkaa väkivallan uhrin perus- ja ihmisoikeuksia. YK:n lapsen oikeuksien komitea on huomionnut Suomen Väkivallaton lapsuus -toimenpidesuunnitelman (2020–2025) sekä seksuaalista väkivaltaa koskevat rikoslain muutokset (mm. raiskauksen määritelmä suostumuksen puutteena).

Tasa-arvo-ohjelman toimenpiteisiin tulisi vahvemmin sisällyttää naisiin kohdistuvan väkivallan vastaista Istanbulin sopimusta monitoroivan GREVIO-komitean sekä lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan vastaista Lanzaroten sopimusta monitoroivan Lanzaroten komitean suositukset, ja kirjata, että molempien sopimusten toimeenpanoa varten on laadittu kansallinen toimeenpanosuunnitelma.

Pelastakaa Lapset pitää ristiriitaisena sitä, että toimenpiteissä viitataan esimerkiksi väkivaltaa kokeneiden auttavien puhelinten ja chattien riittävään rahoitukseen, kun samaan aikaan on tiedossa, että nykyinen hallitus kohdistaa näitä palveluita tuottavien järjestöjen rahoitukseen mittavia leikkauksia.

Omia oikeuksia on mahdotonta puolustaa, jollei niistä ole tietoinen. YK:n lapsen oikeuksien komitea on vuoden 2023 päätelmissään suositellut Suomea edistämään kokonaisvaltaisen ja tehokkaan sukupuolisensitiivisen nuoria koskevan seksuaali- ja lisääntymisterveyspolitiikan toimeenpanoa.

Suomen tulisi komitean mukaan myös varmistaa, että kaikki lapset saavat ikänsä mukaista seksuaali- ja lisääntymisterveyskasvatusta, johon sisältyy opetusta sukupuolten tasa-arvosta, seksuaalisesta moninaisuudesta, seksuaali- ja lisääntymisterveyteen liittyvistä oikeuksista, vastuullisesta vanhemmuudesta ja seksuaalikäyttäytymisestä sekä väkivallan ehkäisemisestä.

Nuorten on saatava ajantasaista ja omaksuttavaa tietoa esimerkiksi seksuaalirikoslain muutoksista (esim. suostumusperustaisuus), jotta he osaavat paremmin suojata itseään, tunnistaa, jos joutuvat seksuaalirikoksen uhriksi sekä olla itse syyllistymättä rikoksiin.

Ohjelmaluonnoksessa todetaan, että UN Womenin mukaan 88 prosenttia suomalaisista naisista on kokenut seksuaalista häirintää elämänsä aikana. Lapsiuhritutkimuksen mukaan tytöt kokevat seksuaaliväkivaltaa poikia enemmän myös digitaalisissa ympäristöissä.

Tytöt ovat myös yliedustettuina lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavassa materiaalissa. Vuonna 2023 Pelastakaa Lasten Nettivihjeen saamista vihjeissä, jotka sisälsivät lapsen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavaa materiaalia, 75 prosentissa materiaalista uhrina oli tyttö.

Pelastakaa Lapset toivoo, että tasa-arvo-ohjelman luonnokseen kirjattaisiin myös grooming ja erityisesti lasten houkuttelemisen seksuaalisiin tarkoituksiin verkossa. Järjestömme laatiman *Grooming lasten silmin* -selvityksen mukaan tytöt ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat lapset joutuvat eniten houkutelluiksi seksuaalisiin tekoihin verkossa. Tällöin tarvitsemme erityisiä toimia kaikkien lapsiryhmien tasa-arvoiseen suojelemiseen verkossa.

6. Sukupuolten tasa-arvon edistäminen Euroopan unionissa ja kansainvälisessä toiminnassa

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma on linjassa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan ja kansainvälisten taloussuhteiden ja kehitysyhteistyön selonteon kanssa. Niiden keskeisenä tavoitteena on naisten ja tyttöjen oikeuksien edistäminen, mukaan lukien seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja oikeuksien tukeminen. Tavoitteiden toteutumista heikentää kehitysyhteistyöhön osoitettuja määrärajojen raju leikkaus, joka vaikeuttaa tavoitteiden toteutumista sekä erityisesti mahdollisuuksia varmistaa naisten ja lasten oikeuksien toteutuminen.

Toimenpiteen 35. osalta olisi suositeltavaa, että UNFPAn ja UN Womenille annetun taloudellisen ja poliittisen tuen, joka kohdistuu sukupuolten tasa-arvon, naisten ja tyttöjen oikeuksien sekä seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja -oikeuksien edistämiseen lisäksi toimenpiteen, ja läpi YK-järjestelmän varmistamalla tasa-arvonäkökulmien huomioon ottamisen tuettavien järjestöjen strategisissa suunnitelmissa lisäksi toimenpiteessä kirjattaisiin, miten SRHR-työtä edistetään Suomen kahdenvälisessä kehitysyhteistyössä.

Pelastakaa Lapset kannattaa myös MLL:n suositusta sisällyttää seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen huomioiminen toimenpiteessä 36. toteutettavaan Ukrainan tukeen ja jälleenrakennukseen.

7. Institutionaaliset rakenteet

Hallitus on ohjelmassa sitoutunut käsittelemään vuosittain kansainvälisten ihmisoikeusvalvontaelinten Suomelle antamia ratkaisuja, päätelmiä ja suosituksia ja päättämään niiden pohjalta korjaavista toimenpiteistä. Perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista seuraavat järjestöt ovat pitkään vaatineet, että näin tapahtuisi.

Pelastakaa Lapset toivoo, että tämä käsittely on avointa ja kansalaisyhteiskuntaa laajasti osallistavaa, ja että ihmisoikeussopimusten valvontaelinten suosituksia tarkastellaan myös tasa-arvo-ohjelman tavoitteiden linjaamisen ja seurannan näkökulmasta, ja tarkastelussa on parlamentaarinen ulottuvuus.

Lisätietoja:

Tiina-Maria Levamo
johtava asiantuntija –lapsen oikeudet ja vaikuttamistyö

tiina-maria.levamo@pelastakaalapset.fi

Sonja Kekkonen
vaikuttamistyön suunnittelija

sonja.kekkonen@pelastakaalapset.fi

Emmi Pakkala
erityisasiantuntija

emmi.pakkala@pelastakaalapset.fi

Lähteet:

YK:n lapsen oikeuksien komitean päätelmät ja suositukset Suomelle 2.6.2023

https://um.fi/documents/35732/0/CRC_C_FIN_CO_5-6_fi+%281%29.pdf/f8e9c156-5172-0834-d6c7-201066cbc9f2?t=1691047057189

Pelastakaa Lasten lausunto luonnokseen hallituksen esityksestä laiksi yhdenvertaisuuslain muuttamisesta (varhaiskasvatuksen edistämisvelvollisuus)

<https://www.pelastakaalapset.fi/ajankohtaista/lausunto-luonnokseen-hallituksen-esityksesta-laiksi-yhdenvertaisuuslain-muuttamisesta-varhaiskasvatuksen-edistamisvelvollisuus/?#/?search=&contentType=POST&categories=lausunnot-ja-kannanotot&themeCategories=>

Lausunto valtioneuvoston toimenpideohjelmaksi rasismien torjumisesta ja yhdenvertaisuuden edistämisestä

<https://www.pelastakaalapset.fi/ajankohtaista/lausunto-valtioneuvoston-toimenpideohjelmaksi-rasismien-torjumisesta-ja-yhdenvertaisuuden-edistamisesta/?#/?search=&contentType=POST&categories=lausunnot-ja-kannanotot&themeCategories=>

YLEISKOMMENTTI NRO 1 (2001) 29 artiklan 1 kohta: Koulutuksen tavoitteet

https://lapsiasia.fi/documents/25250457/37288006/CRC_GC_2001_1_julkaisu.pdf/789f11d4-3c6b-3dd1-a747-4256eb43cc6c/CRC_GC_2001_1_julkaisu.pdf?t=1465380388000

YLEISKOMMENTTI NRO 7 (2005) Lapsen oikeuksien täytäntöönpano varhaislapsuudessa

https://lapsiasia.fi/documents/25250457/37288006/CRC_C_GC_7_julkaisu.pdf/72594e31-1626-3ec6-a46f-e7627cb613f8/CRC_C_GC_7_julkaisu.pdf?t=1465380635000

Kansallisen lapsistrategian toimeenpanosuunnitelma

<https://stm.fi/-/kansallisen-lapsistrategian-toimeenpanosuunnitelma-on-valmistunut>

Naisten syrjinnän poistamista käsittelevän komitean ja lapsen oikeuksien komitean yhteinen yleissuositus/yleiskommentti (CEDAW/C/GC/31 – CRC/C/GC/18) Yleiskommentti nro 18 (2014) haitallisista käytännöistä

https://lapsiasia.fi/documents/25250457/37289406/CRC_C_GC_18_julkaisu.pdf/3c6b9803-2043-3720-918e-901ae0a85318/CRC_C_GC_18_julkaisu.pdf?t=1494586058000

YLEISKOMMENTTI NRO 13 (2011) Lapsen oikeus olla joutumatta minkäänlaisen väkivallan kohteeksi

https://lapsiasia.fi/documents/25250457/37288006/CRC_C_GC_13_julkaisu.pdf/2afdd448-aa96-398b-a09f-4c49d46ba09a/CRC_C_GC_13_julkaisu.pdf?t=1465381159000

Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset 2022 Määrät, piirteet ja niiden muutokset 1988–2022

[Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset 2022 – Määrät, piirteet ja niiden muutokset 1988-2022 \(valtioneuvosto.fi\)](#)

Lasten suojele ja Nettivihje-toiminnon vuosiraportti 2023

https://www.pelastakaalapset.fi/wp-content/uploads/2024/03/nettivilhje_vuosiraportti_2023.pdf

Lasten ja nuorten hyvinvointi – Kouluterveyskysely 2023

<https://thl.fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/lapset-nuoret-ja-perheet/lasten-ja-nuorten-hyvinvointi-kouluterveyskysely>

Grooming lasten silmin (2021, Pelastakaa Lapset)

https://pelastakaalapset.s3.eu-west-1.amazonaws.com/main/2021/04/23144001/grooming_lasten_silmin_2021-2.pdf